

Horváth Péter

Ötvenhat csepp vér

A gát mögött gyújtottunk tüzeket. Ugráltunk át a lángon, hülyültünk, nem vettük észre, amikor az oroszok jöttek. A Herceg vezette őket, vagyis hogy a szovjet tanácsadó elvtárs a városból, nem tudom mi volt a rangja, mindenki Hercegnek hívta, mert magas volt, jóképű, és mindig mosolygott. Még amikor ütött, azt mondják, akkor is. Térdre, azt mondja, jobtvojematy. A lányok elfutottak, mi maradtunk csak ott, kilencen. Azazhogy tízen, mert a hat kitelepítetten meg rajtam kívül ott volt még a Lobo meg a Beás és persze a Medve, meg az a biciklis kölyök, akit egyikünk se ismert. A Herceg odasétált mögé, elővette a pisztolyát, mondott valamit oroszul, amin a vele lévő szovjet elvtársak nevettek. Csönd volt különben a gátnál, esteledett, csak a vajak károgtak a tarló fölött, meg az égő uszadékfa ropogott, ahogy szétpukkantak benne a vízbuborékok. Én nem féltém különösebben, az uszadékfa senkié, tűzgyújtási tilalom csak a nyáron volt, most pedig október közepét jártuk. Talán csak jókedvük van nekik is, gondoltam, mármint a szovjet elvtársaknak, és velünk akarnak szórakozni kicsit. Nem mondom, évekkal azelőtt még bármi lehetett volna, de Sztálin elvtárs halála után már nem vittek el senkit a faluból, csak beszolgáltatáskor, ha nem adta be önként, amit elvártak tőle. De akkor is inkább az öregeket tartották bent, amíg a család be nem adta, amit muszáj volt. Igazság szerint inkább mi szivattuk az ávosokat, kiszúrtuk az autójuk gumiját, meg seprűnyelet nyomtunk a kipufogójukba, de a szovjet elvtársakkal sose überkódtunk, azokat annyira utálta mindenki, hogy csak akkor köptek utánuk, amikor nem láthatták. Én nem utáltam őket, tudom, hogy hősi életüket áldozták, hogy felszabadítsanak minket a fasiszta hordák elnyomása alól, és csak azért maradtak itt, hogy segítsenek az elvtársaknak a rendet fenntartani. Megmondom őszintén, világeletemben szerettem a forradalom atyját, a nagy Lenin elvtársat, és miután meghalt, szerettem a Sztálin elvtársat is, a szovjet nép a mi édestestvérünk, tőlük jöttünk mi is valamikor régen, onnan tévedtünk idáig, a mi édes, szép magyar hazánkig.

Szóval térdeltünk a nyirkos tarlón, vártuk, hogy mi lesz. A Herceg megint mondott valamit, aztán elsütötte a pisztolyát az idegen kölyök mögött, az meg eldőlt, mint a zsák. Akkor odaugrott hozzá két gimnasztyorkás, talpra állították, de az megint csak elzuhant. A Herceg ekkor megint mondott valamit, de már nem mosolygott. Haza, azt mondja nekünk, pasli damoj, meg hogy senki nem látott semmit, nyilzja szmatrity. Futottunk vagy két kilométert. Azt hittem, kiköpöm a tudóm, mire megálltunk a régi gátörház mögött. Ott lihegtünk mind a kilencen, jó ideig egyikük se tudott megszólalni. Medve kilesett a fal mögül. Elmentek azt mondja. A mocskok. Ezt nem tudom, ki mondta, akkorra már teljesen besötétedett, a hangot se ismertem fel, hát mind lihegtünk meg köpködtünk még. A régi gátörház a háborúban annyira elpusztult, hogy csak három döngölt fala maradt, a köveket rég kiszedtük belőle és hazahordtuk, mint az épen maradt gerendákat is, mégis visszhangzott, ahogy dobogott a szívünk, meg ahogy szuszogtunk. Mit gondoltok, kérdezte aztán a Robi, meghalt? Mitől halt volna meg, mondom, hát a csak levegőbe lőtt mögötte a Herceg, nem hülye az, mondom, csak ruszki. Erre vagy öten, hogy minden orosz hülye. Mondtam nekik, hogy ha hülyék lennének, soha nem nyerik meg a háborút. Kuss, azt mondja erre a Medve, menjünk vissza, azt mondja, nézzük meg mi van vele, mármint hogy az idegen gyerekkel. Senkinek nem akaródzott menni, de ő erősködött, hogy nem hagyhatjuk ott azt a fiút csak úgy, akkor se, ha nem ismerjük. Végül a Robi azt mondta, elkíséri. Ezek ketten mindig egy követ fújtak, pedig a Robi egy kitelepített színész kölyke volt, a Medve meg rendes parasztyerek, csak az anyja volt városi, valami zongoratanárnő vagy mi, nem is bírta a falut sokáig, úgy mellbe rúgta a tehenük, amikor a Medve öt éves volt, hogy nem bírták belőle kikezelni, és tavaszra meghalt. Talán ezért barátkoztak össze, mivel egyiknek se volt anyja. A Robié nem halt meg, állítólag elköltözött, szóval disszidált, amikor a színészt kitelepítették, ő nem jött velük hozzánk, Sármagyarosra, nem is írt nekik soha egy sort se ide. Na, elég az hozzá, hogy a Medve és a Robi visszamentek a tarlóra, mi meg bevettük magunkat a kocsmába. A kocsmá persze zárva volt, mert a Lajos bának korán kellett csukni valami rendelet miatt, de a hátsó ajtón mindig be lehetett menni hozzá egy pofa pálinkára, amit a pincében főzött, meg

savanyú bora is volt, elásott benzines hordókban tartotta a méhkaptárak alatt. A kocsmá ablakai be voltak deszkázva, nem látszott ki az utcára, ha volt bent valaki. Még meg se ittuk az első kört, amikor a Robi meg a Medve visszajöttek. Na, mi van, kérdeztük, mi van a gyerekekkel? Semmi, azt mondja Medve, nem volt már ott, csak a kerékpárja. Az meg hogy lehet, kérdezte a Genya, mer az meg egy ilyen lassú felfogású valaki, amúgy mokány, erős kölyök, végigbukta a hat osztályt, mire kimaradt, hiába volt az apja gyáros valamikor. Ez a Genya még a Beásnál is hülyébb volt, de hát gondolom ezt nélkülünk is tetszenek az elvtársaknak tudni.

Teljes pontossággal már nem emlékszem, hogy ki mit mondott akkor, de a prímet biztos, hogy a Medve vitte, a Robi meg szekundázott neki, hogy micsoda világ, ahol a félelemben belehal valaki. Pedig nem tudhattuk, hogy az a gyerek tényleg meghalt vagy mi lett vele. A szovjet elvtársak biztos beszállították a városi kórházba, én ebben egészen biztos vagyok, de nem mondhattam nekik, tetszenek érteni. Azt is a Medve mondta, hogy Pesten vannak valami gyűlések, meg hogy ez az egész rendszer nem fog így maradni, majd meglátjuk, és hogy ők is mehetnek majd középiskolára, meg hogy a Robi apja újra a Nemzeti Színházban fog játszani, mert nem a származás meg a párthűség számít, hanem a tehetség meg a rátermettség, úgy hogy még, azt mondja nekem, belőlem is lehet repülőmérnök, hiába kulák az apám. Ilyesmit dumáltunk, amikor az ávosok ránk törték az ajtót. Hogy aztán mi történt, nem tudom, mert én beugrottam a pult mögé, ki a raktáron az udvarra, át a kerítésen. Tudtam, hogy apám agyonút, ha belekeveredek. De nem jutottam haza, mer az a kurva pap, akarom mondani a Lőrinc tisztelendő elkapott, de mintha a semmiből termett volna elő, szinte nekirohantam a templom mögött. Mi van, azt mondja, fellököl, kis barom, hova rohansz úgy? Hagyjon, mondom neki, a kocsmában ávosok vannak, futok haza, magamra húzzam a dunyhámat. A fenét haza futol, azt mondja, rohansz a toronyba, harangozni. Nem én vagyok a Beás, mondom neki, hát a Beás volt mindig a csicskája, az harangoz meg söpri az udvart meg ministrál nála, mer bevette a marha, hogy a Krisztus színe előtt nem szégyen, ha valaki cigány, sőt a cigányoknak külön mennyország van fönn-tartva, cimbalommal meg tárogatóval. Ilyeneket prédikált mindig az a lökött Lőrinc pap, nem

véletlen, hogy még azoknak a felét is kiszoktatta a templomból, akik amúgy pedig még el mertek volna járni. (Még mindig vannak ilyenek egyébként nálunk, akik eljárnak misére, nem értik, hogy a vallás csak ópiuma a dolgozó népnek.) De akármit mondott is a Lőrinc pap egyébként, mindig úgy tudta mondani, hogy szinte delejezte az embert, így szuggerálta vagy mi, másként eszem ágába se lett volna neki harangozni akkor este. Esküszöm a Élő Istenre és Lenin elvtársra, hogy szinte erőszakkal kergetett fel a toronyba, és én, nem hogy félre vertem volna, de alig húztam meg a kötelet, csak úgy tessék-lássék, mégis megkondult a harang, így félre kondult, tetszenek érteni, és rohantak a népek, mintha tűz lenne, ki hogy volt, bundában, gatyában, a Lőrinc atya meg zavarta mindet a kocsmába, hogy ott ölik a magyart. Pedig nem ölték, hát láttam, amikor visszamentem én is. Talán leesett egy-két pofon, attól még nem dől össze a rendszer, és a két asztal, meg az a néhány pohár, ami össze lett törve, feldőlhetett véletlenül is, és az ávos elvtársakon nem látszottak külsérelmi nyomok, csak idegesek voltak és rosszkedvűek, ami elég érthető, ha azt vesszük, hogy a fiúk nem akartak nekik engedelmeskedni, ráadásul összeszaladt a fél falu ellenük, vagyishogy nem ellenük, de azért úgyis lehetett érteni. Ott volt köztük még az én apám is, kinél karó, kinél villa, ki csak úgy, pusztá kézzel, meztelláb a gumicsizmában, de vagy hetvenen, mintha lakodalom volna, és az államvédelmi elvtársak kihátráltak a kocsmából, és eltávoztak, kérem. Igen, az alezredes elvtárs fia vezette őket, a Tibor főhadnagy úr. Csak azért mondom urat, mer ő mondta mindig, hogy bűdös kulákoknak ő nem elvtársa. Igen, kérem, értem. Halott elvtársakról vagy jót vagy semmit, igenis.

Hogy azután mi történt, azt megint nem tudom pontosan, mer én nem lehettem ott másnap az öreg színésznél, mer az apám otthon véletlenül úgy meg talált ütni, hogy az orom akkorára dagadt, hogy nem láttam ki a bal szememen tőle, és szégyelltem volna úgy a többiek elé kerülni. Így csak azt mondhatom, ami nekem is mondvá lett, hogy a fiúk, vagyis hogy a kitelepítettek, név szerint a Robi, a Málnaször, a Pávaszem, a Genya, az Ákos nevű és a Strici meg mi a faluból, szóval én meg Lobo és a Beás és a Medve, szóval elhatároztuk, hogy elmegyünk abba a szerencsétlen bálba, ami a városi tisztí klubba lett hirdetve október huszonhar-

madikára. Szüreti bálnak mondták, mégis jelmezesnek, állítólag a Herceg elvtárs akarta így, a lánya miatt, aki aznap lett tizenhat éves. Azt mondják, a tiszt klub főnöke, vagyis hogy a laktanyaparancsnok alezredes elvtárs mindenben hallgatott a Herceg elvtársra.

Azt a Medve találta ki, hogy mi is jelmezben menjünk, nehogy felismerjenek, mikor az ávósoknak visszaadjuk, amit vissza illik adni. Igen, én is kaptam jelmezt, hát a Lear királynak, hiszen tudják az elvtársak, így hívta mindenki, szóval az öreg színésznek egész jelmeztára volt ilyen láncingekből meg bugyogókból, és mikor megtudta, hogy nem hetyegni akarunk, hanem hirigelni, akkor még bízott is, hogy adjuk csak meg a kommunista buláknak, hadd vessen ötágú csillagot a szemük. Mer ez is tervbe lett véve, hogy versenyezzünk, éjfélig ki mennyi nylonruhás városi bigét tud megdönteni. Úgy volt, hogy csak éjfélkor vesszük majd elő az ólmos botokat, boxert, ezt-azt, ki mit tudott magának szerezni. Igen, tudtam róla, hogy a Medvének revolverje is van, de azt nem tudtam, hogy igazi. Állítólag az öreg Téglás Imre udvarán találta, a trágya alatt, de én ezt nem hittem el neki, hát hogy kerülne fegyver a trágya alá, hacsak nem a németek hagyhatták még itt. Meg nem is olyan pisztoly volt, hanem régimódi, mint amit az első háborúban használt a nagyapám. Ha mindent elmondok ilyen részletesen, akkor ugye kivisznek Moszkvába, és lehet belőlem repülőmérnök vagy repülő tiszt?

2.

A bálban aztán minden másképpen alakult, mint ahogy terveztük, mégpedig az alezredes elvtárs lánya miatt, akit Juliának hívtak, úgy is volt öltözve, és gyönyörű volt, bár nekem a Herceg elvtárs lánya jobban tetszett, nekem a hús a gyengém, és a Szvetlána elvtársnőn bőven volt mit fogni, azaz hogy lehetett volna, ha a Medve el nem hajt róla, hogy a Dajkát ő nézte ki. Mer hogy a Szvetlána meg Dajkának öltözött. Így indultak a jelmezversenyen is, hogy Júlia meg Dajka, ami csak azért érdekes, mert a Robi meg tiszta véletlenségből Rómeó lett, a Medve meg Mercutio, valami színdarabból, amit egy Sekszpír nevű angol írt. Ez állítólag híres nyugati színdarab, arról van szó benne, hogy két ellenséges család gyerekei egymásba szeretnek, és... Bocsánatot kérek, csak gondoltam, hogy az elvtár-

sak esetleg mégse ismerik azt a polgári művet, hiszen attól még lehet valaki képzett kommunista, hogy sose járt színházban Meg azért is fontos ez a rómeósdí, mer ezek úgy beleélték magukat a jelmezük szerint, hogy tényleg egymásba zúgtak, első látásra, mármint hogy a Robi az alezredes elvtárs keszeg lányába, az meg vicaverza. Én tudom, hogy a szerelem kispolgári dolog, nálunk nem is volt ilyesmi soha, az apám szülei már kiskorában kinézték az anyámat apámnak, nem volt apelláta, össze is szoktak, mint az ő szülei meg a nagyszülei, hetedízig. Szerelem, ha van is, ritka, mint a fehér holló, én soha nem is láttam. Mégis emiatt lettek aztán a bajok, vagyis hogy egy részük, mert akkor még senki nem akart egy kis verekedésnél többet, nem hogy forradalmat.

Robi és Medve együtt nézték a nylonruhás városi bulákat. Szép volt a felhozatal jelmezes bigékben is, csak úgy nyüzsögtek traktorista komoszomolkák, farkasra váró, árva Piroskák, görbe lábú hirdető oszlopok, iksz-lábú Effel-tornyok, kitárt karú tejcsarnokok, kiéhezett Krupszkajak és dajjerolt Lomonoszov egyetemek. El lehet gondolni, hogy kiragyogott közülük Júlia és a Dada, a városi színháztól kölcsönzött, drága jelmezükben. Én a dajkát kapom el, mondta Medve, te melyiket dajkálnád, Robikám? Robi nem felelt, mintha nem hallotta volna a kérdést. Úgy bámult ki a szemén, mintha még sose látott volna nőt azelőtt. A Júlia meg őt nézte, dettó. Egész végig együtt táncoltak, de szinte nem beszéltek semmit, legalábbis amikor én direkt mellettük sétáltam, meg táncoltam el, akkor hallgattak, mint két csuka. Igazság szerint kicsit irigyeltem őket, de gondoltam, nem fog sokáig tartani nekik, mert a Robi éjfélkor előhúzza az ólmos botot.

De nem lett verekedés, pedig az ávósok is ott voltak, Ali Baba meg a negyven rabló vagy mi, ez volt a jelmezük. De még nem lett éjfél, amikor az alezredes elvtárs feloszlatta a bált, hogy Pesten lázongás van, és azonnal menjen haza mindenki, és kettőzött őrség lesz a laktanya körül meg összetartás és kijárási tilalom. Mi el is indultunk haza, ahogyan mondva lett, de ezek ketten, a Rómeó és a Mercutio, szóval a Medve meg a Robi, ezek bemásztak a laktanyakertbe, ahol ott volt az alezredes elvtársék szolgálati lakása is. Ott füttyögtek a kerítésen a lányoknak, hogy legalább az erkélyre jöjjenek ki, aztán a Robi bemászott, és akkor elkapták.

Ezt megint csak úgy tudom, ahogy mondva lett később, mert én nem voltam ott, akkor még nem. A Medve csak később mesélte, hogy a Júlia kijött végül az erkélyre, de akorra már megfogták a Robit, így csak a Medvével tudott társalogni. Tudom, nem szabadna ilyesmit mondani, de higgyék el, elvtársak, hogy az a lány nem volt egészen normális. Azt mondta Medvének, hogy bemászik a fogda rácsán az ő Rómeójához, mert hogy éppen átfér még a vasak közt, olyan kis vékonyka. Medve állítólag megmondta neki, hogy hülyeség, ilyet ne csináljon, de a csaj állította, hogy nem lesz belőle baj, mert az apja őt még a pártnál is jobban szereti, és mindig mindent megbocsát neki, és ha reggel majd látja, hogy ő és a Robi annyira szeretik egymást, mint az igazi Rómeó a Juliát, akkor majd megbocsát nekik. Medve mindenesetre utánunk nyargalt, de nem ért utol, csak már a templomban, hiába tudott olyan nagyon futni.

3.

Az meg úgy volt, hogy a fiúkkal kábé fél kettőre értünk vissza a faluba, hát látjuk ám, hogy a templomban világos van. Na, ilyet még soha, csak karácsonykor, ugye, az éjféli mise csökevényét máig nem lehetett kiírtani. Ott volt a fél falu. Robi apja hergelte őket ilyen fecskeszárnyas, fekete kabátban, meg fehér nyaksálban, hogy Pesten forradalom van, menni kell nekik is. Lőrinc tiszteletes próbálta csitítani, hogy ez nem operett, de az embereknek tetszett, amiket az öreg színész szavalt, forgatta a szemét, és olyan rettenetes hangon üvöltözött, ahogy még a tanító elvtárs se tudott, pedig az csendőr volt korábban. Az emberek felugráltak a padból, és kiabáltak, hogy elég, meg hogy le az oroszokkal, vissza a földeket, ilyesmi. Ekkor ért oda a Medve a hírrel, hogy a Robit elkapták a laktanyában. Az öreg színész ettől teljesen begözölt, feltépte a mellén az inget, hörgött és vonaglott, aztán hirtelen jeges nyugalommal megparancsolta, hogy azonnal vissza kell a városba menni, és valahogyan kerültek fegyverek is, én nem tudom, honnan, de lettek karabélyok, pisztolyok, meg dupla-csővű vadászpuskák, és hát visszamentünk.

Medve futott elöl, mindenkit lehangyott, nem véletlen, hiszen tetszenek tudni az elvtársaknak, hogy maratoni sportolónak készült. Hajnalodott, mire mi is a laktanyához értünk. Medve már fent állt a falon, onnan gyözködte az ávósokat, hogy adják

meg magukat, és nyissák ki a kaput. Hiába mondtuk neki, hogy várjuk meg, amíg a felnőttek is odaérnek, Medvével nem lehetett beszélni, csak nyomta a süketet a kiskatonáknak, hogy ők is magyarak meg mi is, aztán egyszer csak nagy kiabálás lett a kerítésen belül, a Medve beugrott a kertbe, lövések dördültek, azt hittük, miránk lő valaki, így visszalöttünk, már úgy értem, hogy azok, akiknek közülünk volt fegyvere, és akkorra értek oda a faluból a felnőttjeink, de nem csak ők, mer a városból is jöttek velük vagy hatvanan, valami teherautóval, nekihajtottak a kapunak, az kinyílt, mind berohantunk, a Lobo egyből felmászott az alezredes elvtársék erkélyére, onnan meg az ereszcsonatán a tetőre, és lefeszegette a nagy vörös csillagot, ami a népek barátságát hirdette addig, és kitűzte helyébe a magyar zászlót, aminek a közepéből a címer már ki volt égetve, nem, kérem, nem tudom, ki égette ki.

Az ávós kiskatonák visszamenekültek az alakuló terre, a tömeg utánuk, igen, voltak lövések akkor is, de hogy ki lött, meg hogy kire, azt nem tudnám megmondani, mert akkora üvöltözés meg kavardás volt, meg ráadásul még reggeli köd is, kész csoda, hogy nem tettünk kárt egymásban, és hogy nem lett több halott csak az alezredes elvtárs fia meg a Medve.

Ezt megint nem tudom, csak úgy mondták később, hogy az alezredes elvtárs még az éjjel Pestre lett rendelve, ezért a fia vette át a parancsnokságot, a Tibor főhadnagy úr, aki, mint tetszenek tudni, nagyon komolyan vette a dolgát, és rettegtek tőle még a pártbizottságon meg a faluban is, mert ha ő jött beszolgáltatni, még a padlásokat is kisöpörtette, és olyan pofonokat tudott adni, amiktől még a Genya is hülyébb lett, pedig az már hülye volt, ugye, azelőtt is. Szóval a Tibor főhadnagy úr ment be a fogdába, mikor az őrség jelentette neki, hogy éjszaka az udvaron elkaptak valakit. El lehet képzelni a főhadnagy úr jogos felháborodását, amikor meglátta a priccsen a hűgát meztelenül, és mellette a Robit. Azt mondják, mindkettőjüket a hajuknál fogva rángatta ki az udvarra, hogy ő most státiális bíróság, és a Robit halálra ítéli. Ráparancsolt a katonáira, hogy ott, helyben, mindjárt kivégezzék. De a kis ávósok, ugye, azok is csak ilyen parasztyerekek, mint mi, hát nem túl képzetek még ideológiai szinteken, hát vonakodtak neki engedelmessékedni, mer más dolog valakit a pincében megverni, és megint más az udvaron, mindenki szemeláltára,

csak úgy agyonlőni, miközben a Medve a kerítés tetejéről üvölt nekik, hogy ők is magyarok, nekik is van anyjuk, öccsük meg húgaik, meg hogy a szerelem nem bűn, ilyesmik. Azt mondják, a Tibor főhadnagy úr ekkor teljesen elvesztette a higgadságát, és a saját pisztolyával akarta a Robit fejbe lőni, de a Medve rálőtt azzal az ócska mordályával, persze nem találta el, de a főhadnagy úr céllövő volt, és a Medve bezuhant a kertbe, vagyis az udvarra, de felállt, azt mondják, és csak ment a Tibor elvtárs felé, aki kilőtte rá az egész tárat, miközben, azt mondják, a Medve csak vigyorgott, kevés, azt mondja, a világ összes története kevés, hogy minket elpusztítson, minket nem lehet legyőzni, köpte a vért minden szavával, én Mercutio vagyok, a szabadság angyala, te meg ki vagy, senki. És összeesett végül, a szerelmesek mellett zuhant a földre, a Tibor főhadnagy úr meg csak lőtte, lőtte, de nem volt már történet a fegyverében, csak az ütőszeg kopogott, majd én megmutatom, mondta, állítólag, hogy én ki vagyok, nektek, koszosoknak, én itt a rend vagyok, a törvény vagyok, az igazság ökle, itt nem lesz anarchia meg lázadás, ez nem Budapest, adjatok már egy géppisztolyt, barmok, üvöltött a kiskatonákra, akik nem tudták, mitől rettegjenek jobban, attól, amit látnak, vagy a saját főhadnagyuktól, és hátrálni kezdtek, de a főhadnagy úr utolérte őket, elvett egy dobtárust, visszafordult vele és a hűgára fogta, hogy egy ilyen-olyan kurva nem fog szégyent hozni, majd ő megmutatja... De nem tudta megmutatni, mert a Robi rásütötte a Medve pisztolyát, és a főhadnagy úr akkor összecuklott, nahát, mondta, és arccal lezuhant a földre.

El lehet képzelni, mit érezhettek a szerelmesek, ugye, a lány bátyja lelövi a fiú legjobb haverját, a fiú meg a lány bátyját nyírja ki... Nem, nem tudom, mikor tűntek el onnan, mondom, hogy ekkorra ért oda a tömeg, nem tudom, mi történt a kavardásban. Nem, lincselés nem volt, más nem halt meg. A főhadnagy úr teste meg lett köpdösve, valakik aztán felhúzták egy fára, ott lógott, holtan, fejjel lefelé, kifordult szemekkel, csöpögött a vére, ötvenhat csepp vér hullott ki belőle, megszámláltam, kérem, mer én ott maradtam, hogy később levágjam, és elkaparjam, ha már nem figyelnek, de a fiúk gyanakodtak, mit akarsz vele, kérdezték, ezzel a szeméttel, semmit, mondtam nekik, csak számolom, mennyi vére van egy ilyen kommunistának.

Ez tetszett nekik, hagytak is számolni, én meg számoltam, aztán, mikor már nem figyelt senki, levágtam onnan, és eltemettem a nagy fagyalbokor alá, a kerítés tövébe. Meg lehet nézni, biztos, hogy még ott van. Medve testét a falusiak hazavitték, hogy otthon temessük el, mint a forradalom hőstét, dísztemetéssel, mer akkorra már azt mondta mindenki, hogy forradalom van, mint ahogy később még a Kádár elvtárs is így nyilatkozott, és csak azután lett mondva, hogy ellenforradalom.

4.

Lőrinc atya a templomban ravatalozta fel a Medvét, két napig jártak oda mindenfelől az emberek, virágokat hoztak, nem is tudom, honnan, mert sokféle virág nem nyílik, ugye, októberben. Mi is összegyűltünk a templomban aznap, amikor a gyászmise és a temetés meg lett hirdetve, és milyen hülyeség, de még mind a jelmezünkben voltunk, mer napok óta nem aludt senki se, nem is voltunk otthon, járőröztünk vagy a rádiót hallgattuk a falusi párházban, amit elfoglaltunk, meg voltak mindenféle gyűlések, ahova el kellett a városba menni, lettek bizottságok, hogy megint földosztás lesz, ezen persze összeesett nálunk a fél falu, hogy ki milyen földet kapjon vissza, valakinek muszáj volt tartani a rendet, mert a parasztok egymásnak mentek volna, még az apámat is meg akarták szűrni, pedig ő soha, senkinek se ártott, csak dolgozott világ életében, mégis megvádolták, hogy a legjobb földeket akarja magának, meg vissza a lovait, szekereit meg a cséplőgépet, csak ezért vállaltam, hogy én is nemzetőr legyek, hogy megvédhessem a saját apámat, ugye, elvtársak, ez csak nem bűn?

Na, Lőrinc atya ránk szólt, ott, a templomban, hogy a gyászmise előtt menjünk haza átöltözni fekete-fehérbe, ne maskarában adjuk meg Medvének a végtisztességet. Már nem is tudom, melyikünk mondta, lehettem éppen én is, hogy a halott Medvén is jelmez van még. Ekkor jöttek elő azok ketten az oltár mögül, mármint a Rómeó meg a Júlia, hogy ők majd átöltöztetik, mire visszaérünk. Alig ismertük meg őket, úgy le voltak fogyva meg olyan sápadtak voltak. Hát ti, kérdeztem, éltek? Hát azt hittük addig, hogy elveszték valahol a nagy kavardásban. Robi azt mondta, féltek, hogy a gyilkosság miatt bajba kerülhetnek, azért bujkáltak az altemplomban, ahová a Lőrinc atya beengedte őket. Mondom, hülye vagy te, Robi, hát az apád

égre-földre keres, a városi újság szerint te most egy nagy nemzeti hős vagy, minden bizottságba beletél jelölve, mint a legbátrabb közülünk, pedig igazság szerint te csak ezt a komcsi bulát akartad magadnak, nem a forradalmat. Erre gyomron rúgott, hogy összeestem. Hülye vagy, testvérem, hülye vagy, nyögtem. Ne komcsi bulázz itt, azt mondja, te tetű, ismerlek. Folyton törleszkedel, sügsz-bügsz, mindenkivel, takarodj közülünk. Mit mondjak, nagyon meg lettem bántva. Nem csak a gyomrom fájt, hanem a szíve helye is. Mért bántol, mondom, ez az igazság, nem? Mi bajod volt neked a kommunizmussal, hát a kitelepítésnek évek óta vége, mehettetek volna vissza, Budapestre, de ti nem mentetek. Hova mentünk volna, hülye, azt mondja, a lakásunk rég el lett orozva, az apám semmilyen színpadon többet fel nem léphet, én ki lettem tiltva az ország összes középiskolájából, minek mennénk Pestre? De Lőrinc atya nem hagyta a vitát kibontakozni, ebből is látszik, hogy a vallás a népek ópiuma, az igazság nem számít se az Istennek se a papoknak. Az atya azt mondta, a szerelem az Istentől ránk mért legnagyobb csapás, mégis szent dolog, ha rákerül a házasság pecsétje, és hogy ő még a gyászmise előtt összeadja őket. Na, mondom, más se hiányzik neked, Robi, ha apád megtudja, kit akarsz elvenni, rád gyújtja a házat. Mer tudni kell, hogy a Lear király valamiért nagyon utálta az alezredes elvtársat. Pesten volt valami ügyük még jóval korábban, erről nem sokat tudok, csak azt hallottam, hogy az alezredes elvtárs fenn dolgozott az államvédelemnél az útlevél osztályon, és hogy állítólag ő adott útlevelet a színész nejének, hogy az elhagyhassa az országot, meg hogy a művésznő természetben fizetett érte. Elég az hozzá, hogy az atya rám rivallt, hogy takarodjak átöltözni, és hogy tartsam a számat.

5.

Járkáltam kinn a falu mögött, a tarlón galambok mászkáltak, néha odébb röppentek, azt néztem, ahogy fékeznek a faroktollaikkal, amikor leszállnak, azon gondolkodtam, hogy lehetne ezt megcsinálni a repülőgépekkel, hogy azok is szinte helyben ereszkedjenek le az anyahajókra. Engem az ilyen műszaki dolgok igen érdekelnek, órákig el tudok ilyesmin töprengni. Nem is tudom, hogy tévedtem közben a városi útra, de egyszer csak ott voltam a főhadiszállás előtt, szóval a laktanyánál, már bent a

városban... Éppen jött ki a kapun a színész, ilyen haragos, szemöldökös arccal, mint aki vérig lett sértve. Köszönök neki, mondom, mi a baj, mester? Szerette, ha így szólítják, a művészurazást nagyon nem bírta. Azt mondja, ezek odabent szart se érnek, hiába mondtam nekik, hogy az ávós disznót újra itt eszi a fene, senkit nem érdekel. Melyik ávós disznót, kérdeztem, erre azt mondja, hogy a Júlia apja, vagyishogy az alezredes elvtárs felkereste őt a faluban reggel civil ruházatban, hogy hol van a lánya, hol van a családja. Volt pofája tőlem kérdeni, azt mondja a színész, tőlem, döngette a mellét, aki az egyetlen fiamat vesztettem el a haza oltárán. Ne tessék idegeskedni, mondom neki, Robi nem veszett el, ott van a templomban, éppen nőszülni készül. Na, rohant ám egyből vissza a faluba. Én meg gondolkodtam, hogy mit, hogyan tovább, mert ilyen erős kettősség volt már akkor bennem, de meg mindig is, hogy mi is a helyes, mit is kell egy tiszta lelkületű fiatalnak tenni. Nem könnyű tisztán látni a zűrzavarban annak, aki nem mehetett középiskolába, hiába voltam kitűnő az elemiben. Mer egyfelől ott az apám, ha kellett, ha nem, folyton vert, mintha rajtam akarná kitölteni a fájdalmát, amiért mindent elvesztett tőle. Semmije nem maradt neki a tulajdonában, a fél téesz az ő lovait hajtotta, az ő gépével csépelte, az ő földjén, és mégse. Ő nem értette meg, hogy a közösség fontosabb az egyéniségnél, meg hogy minden a dolgozó népé, azt meg én nem értem, hogy mér lettem én a népből kitiltva a saját apám végett. Mondom én, azt mondom, a lényegét magyarázom éppen, hogy mi készített ennek a vallomásnak az önkéntes megtételére. Hogy világéletemben egyedül voltam, mer a faluból velem jóformán csak a kitelepítettek álltak szóba, meg a két cigány, a Lobo és a Beás, na meg a Genya, de hát ő hülye. De ők is inkább csak megtűrtek, egyikük se kedvelt, mer én mindig csakis az igazat mondtam, hogy vannak jó oldalai a kommunizmusnak, meg hogy az oroszok a legnagyobb nép a földön meg a legerősebb, és igyekeztem szót érteni a Lőrinc atyával is meg a párttitkárral, aki azelőtt bakter volt, de igenis értelmes ember, hat gyerekekkel, és moziba jártam, és loptam magamnak tankönyveket a gimnáziumból, hogy otthon tanulhassak. De velem mindig így van, hiába igyekszem, hiába fordulok erre-arra, mindig belém marnak. Mit csináljak én most? Hova forduljak?

Ezeken morfondíroztam, mikor jöttek a laktanyaudvarra ilyen szedett-vedett városi nemzetőr félek a híd felől, jelenteni, hogy a híd alá lett általuk aknázva, így ha jönnek az oroszok arról, hát repülnek. Kint tárgyalták ezt az udvaron, az ideiglenes laktanyaparancsnok, egy asztalos egyébként, onnan dirigálta a géppuskafészkét, amit az erkélyre csináltak, hogyha mégis átjutnának a folyón valahogy a ruszlik, hát lehessen védeni a kaput előlről. Mer ha hátulról jönnek, mondja az asztalos, akkor baj lesz, ott gyengék vagyunk, azt mondja. Kéne egy járőrt küldeni a kamuti útra, azt mondja, de így is kevesen vagyunk. Majd én, mondom neki, ha kapok egy biciglit vagy egy motrot, kimegyek oda, és ha arról jönnének a ruszlik, megjelentem. Eredj haza öcsi, azt mondja, anyádhoz. De nagy szerencsém volt, hogy még mindig a láncingemben meg a bugyogómban voltam, mer az egyik nemzetőr rám ismert, fasza kölyök ez, azt mondja, az első közül való, itt volt az ostromnál, azt mondja, láttam. Na, megkaptam a motrot, egy százhuszonötös Csepel Danúbiát, világéletemben ez volt az álmom. Tudol vele bírni, kérdi a parancsnok. Nagyon bíztam hozzá, hogy sikerülni fog, mer filmen már tizenötször láttam, hogyan kell berúgni, meg a sebességet. Kicsit kacszva ugyan, de elindultam vele. Hamar belejöttem. Mint a szél, úgy repült a Csepel. Jöttem-mentem vele, a városban forogtam, forgalom semmi, se jármű se ember, mondom, mi ez, mindenki disszidált vagy valami járvány van? Aztán eszembe jutott, hogy jönnek a szovjet elvtársak, tankkal, állítólag. Na, mondom, azt azér megnézem, mer a tank is a kedvencem, a téötvennégyes, a lövegtornya, a meghajtása, minden. Hát ahogy befordulok a kamuti útra, kit ütök el majdnem? Alig ismertem meg az alezredes elvtársat, mer civilben volt, ilyen lódenkabátban meg sárga cipőben, nyakig borostásan. Húha, mondom neki, tessék futni gyorsan, mer a lányamost esküszik nálunk a templomban. Anyáddal szórakozz, hülyegyerek, azt mondja, nekem nincsen lányom. Jól van, mondom, ha nincs, akkor nem is lesz, mer a Lear király fia veszi el, mégpedig papi áldással. Erre felordított, mint akit gyilkolnak, ide a motorral, azt mondja, lefoglalom. Na, nem vártam meg, hogy rám tegye a kezét, mer akkorra már nagyobb dolgokra gondoltam, hogy hős lehetek végre, igazi hős, mint a szovjet pionírok a filmekben.

Kihajtottam a kamuti útra, aztán fel a gátra, körbe, vissza a hídra. Nem mondom, be voltam gazolva, hogy alattam is felrobbanhat, de nem robbant fel, simán áthajtottam rajta.

Tényleg tankkal jöttek a szovjet elvtársak, hét tankkal. Már a téglagyárnál jártak, mikor megláttam őket. Az első lövegtornyában a Herceg elvtárs állt, ő vezette őket. Megálltam előttük, feltartott kézzel. Mi van, azt kérdezte, sto tü hócses, durák? Még szerencse, hogy ennyit megértettem. Pomo-gáty, mondtam, bumm, bumm, nem szabad a hídra! Üvölténem kellett, mer a tankok nagyon dübörögtek. Mégis megértette. A híd, azt mondja, alá van aknázva? Kézzel-lábbal mondta, én meg bólogattam. Na jó, azt mondja, malagyec, szpasziba. Nem tudom, honnan volt annyi lélekjelenlétem, hogy megmondjam neki a nevemet, meg hogy repülőmérnök akarok lenni, ha lehet. Haraso, azt mondja, inzsenyér szamaljot, tovoriss, és tisztelgett. Esküszöm, hogy így volt, meg lehet kérdezni a Herceg elvtársat, ő tanúsíthatja.

6.

Nem, arról megint csak elmondásból tudok, hogy mi volt közben a templomban. Állítólag, ezt a Beás mondta el, aki nem hazament öltözni, hanem az atyától kapott egy karinget, hogy ministráljon meg harmóniumozzon az esketés alatt, szóval állítólag már éppen az igennél tartottak a szertartásban, mikor megérkezett a Lear király, hogy nem engedi a fiát egy komcsi kiskurvához, bocsnat, így mondta, aztán az alezredes elvtárs is odaért, ő meg a lányát ráncigálta, mégis kimondták az igent meg az áment, és a Beás játszotta a harmóniumon a nászindulót, ezek meg, az apák, átkozódva kirohantak onnan, hogy kitagadják őket, meg hogy lesz még ennek böjtje, és hogy érvénytelen a templomi házasság, sose lesz hivatalosan anyakönyvezve. Akkor a Lőrinc pap adott a Robinak két arany gyertyatartót, hogy vigyék el a Vatikánba, meg valami írást is adott nekik róla, hogy kihez vigyék, volt neki ott valami retyerutyája. Jobb lesz, azt mondja nekik, ha elhagyjátok ezt az átkozott országot, itt sose lesz béke, meneküljétek, vigyétek a lángot. Hogy miféle lángra gondolt, azt a Beás nem értette, de hát minden cigány hülye. Ezek ketten meg csak civakodtak, a csak el akart menni, a Robi meg nem, hiába mondta a Júlia neki, hogy ha itt maradnak, akkor bajba kerülnek, mint abban a

darabban a megírt szerelmesek, ő érzi ezt. Még akkor is civódtak, mikor odaértem.

Nem sokkal utánam jött be Herceg elvtárs lánya, hogy adjuk meg magunkat az édesapjának, és hagyjuk el a templomot azonnal, senki nem fog bűnhődni, de ha nem megyünk, akkor lőni fognak. Lőrinc atya azt mondta, nem hiszi, hogy az isten házába be mernének jönni, mégis így lett később, bejöttek a tankok, és minden úgy lett, ahogyan az a Sekszpír nevű angol megjósolta, meghalt Rómeó és meghalt Júlia is, meg még hárman a kitelepítettek közül meg a faluból a hülye Genya is. Így történt az egész, és nem csak azért mondtam el őszintén az elvtársaknak, mert ez az én népi kötelességem, hanem hogy tudja meg mindenki, a tőlem fiatalabbak is, mennyit ér ötvenhat vércsepp.

Ennyit, elvtársak, ennyit.

Szabó László: Három grácia (Bronz)
33. Nemzetközi Művésztelep, Lendva, 2005.